**ÓZBEKSTAN RESPUBLIKASI BILIMLENDIRIW HÁM ILIM MINISTRLIGI**

**ÁJINIYAZ ATINDAĠI NÓKIS MÁMLEKETLIK PEDAGOGIKALÍQ INSTITUTÍ**

«TASTÍYÍQLAYMAN»
Ilimiy isler hám innovaciyalar boyınsha prorektor w.w.a
A.Berdibaev
«28» oktyabr 2026 jıl

# 13.00.02 - Tálim hám tárbiya teoriyası hám metodikası (qaraqalpaq tili) qánigeligi boyınsha BAĠDARLAMASÍ

**Nókis – 2026**

## Annotaciya

Baǵdarlama 13.00.02 - Tálim hám tárbiya teoriyası hám metodikası (qaraqalpaq tili) boyınsha tayanısh doktoranturaǵa kiriwshi talabanlar ushın házirgi qaraqalpaq ádebiy tili tiykarında dúzilgen.


**Dúziwshiler:**

NMPI Qaraqalpaq tili kafedrası baslıǵı, f.i.k., docent G.Patullaeva

NMPI Qaraqalpaq tili kafedrası docenti, f.i.d. (DSc) M.Kurbanov

**Pikir bildiriwshiler:**

QMU Qaraqalpaq til bilimi kafedrası docenti, f.i.k. Sh.Allaniyazova

NMPI Qaraqalpaq tili kafedrası docenti, f.i.k. S.Shınnazarova

**13.00.02 - Tálim hám tárbiya teoriyası hám metodikası (qaraqalpaq tili) qánigeliginen Tayanısh doktoranturasınıń talabanları ushın qánigelik pánler boyınsha**

# BAǴDARLAMA

## Qánigelik pánler

## Kirisiw

Respublikamızda pedagog kadrlardı tayarlawdıń jańa sisteması islep shıǵılıp, úziliksiz bilimlendiriwde oqıtıw sapası hám jetiskenligin bolajaq oqıtıwshılardıń kásiplik, mádeniy tayarlıǵın belgilep beriw búgingi kúnniń áhmiyetli máseleleriniń biri. Házirgi zaman jáhán metodika ilimindegi teoriyalıq kózqaraslardıń jańalanıwı, tálim-tárbiya teoriyası hám metodikası máseleleriniń ulıwmalıq qaǵıydaları tiykarında qayta kórip shıǵıw tiykarǵı wazıypalardıń biri. Ózbekstan Respublikası Prezidentiniı 2022-jıl 21-iyundaǵı "Pedagogikalıq tálim sıpatın asırıw hám pedagog kadrlar tayarlawshı joqarı oqıw orınları iskerligin jáne de rawajlandırıw is-ilajları haqqında"ǵı PQ-289-sanlı qararı tiykarında mámleketimizde pedagogika hám qánigelik pánlerdi oqıtıw metodikası máselelerine ayrıqsha dıqqat bólinip atır.

Qánigelik boyınsha talabanlar ana tilin oqıtıw metodikası, házirgi zaman talaplarına ılayıq pánlerdi oqıtıw texnologiyası, innovaciyalıq jańalıqlardı oqıw jónelisine engiziwdiń áhmiyetli bolǵan máselelerin biliwi, onıń ilimiy-ámeliy áhmiyetin tolıq túsinip jetiwi zárúr. Sonıń menen birge, Ózbekstan bilimlendiriw sistemasınıń rawajlanıwı hám joqarı tájiriybeli kadrlar tayarlawda "Bilimlendiriw haqqında"ǵı Nızamı hám bir neshe Mámleketlik dástúrlerdiń áhmiyeti hám oqıtıw metodikası pániniń áhmiyetli máseleleri hám ruwxıy-estetikalıq zańlılıqların biliwi lazım. Sol qatarda, Ózbekstan Respublikası Prezidentiniń 2017-jıl 7-fevraldaǵı PF-4947-sanlı "Ózbekstan Respublikasini yanada rivojlantirish boyicha Harakatlar strategiyası tog'risida"gi Pármani, 2017-jıl 20-apreldegi PQ-2909-sanlı "Oliy talim tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari toǵrisida"gi Qararı hám de usı baǵdardaǵı tiyisli basqa da normativ huqıqıy húJjetlerdiń mazmun-mánisin tolıq túsiniwi lazım.

Baǵdarlama 13.00.12 – Tálim hám tárbiya teoriyası hám metodikası (qaraqalpaq tili) qánigeligi boyınsha doktoranttıń teoriyalıq hám kásiplik tayarlıq dárejesin, tálim hám tárbiya teoriyası hám metodikası iliminiń ulıwmalıq hám metodologiyalıq máselelerin, dereklerin, usı bilimlendiriw tarmaǵınıń tiykarǵı teoriyalıq hám ámeliy mashqalaların, sonday-aq shet el baspalarında hám de ilimiy izertlewdiń zamanagóy usılların qánshelli iyelegenlik dárejesin anıqlaw sheńberinde dúziledi.

Qaraqalpaq tilin oqıtıwda sabaq procesin dástúriy innovaciyalıq sistemaǵa qurıwdı úyreniw, oqıwshılardıń bilimin bahalawda zamanagóy baqlaw formaların qollanıwǵa úyretiw hám ózgesheliklerin ózlestiriw.

## Pánniń maqseti hám waziypaları

Qánigelik pánlerdi úyreniwdegi baslı maqset – doktorant hám ózbetinshe izleniwshilerge qánigelik pánlerdiń teoriyası boyınsha keń túsinik beriw. Qaraqalpaq tilin oqıtıwdıń tiykarǵı teoriyalıq máseleleri hám oqıtıw usılları, ana tilin oqıtıwda qollanılatuǵın innovaciyalıq usıllar menen qurallandırıw hámde olardı ámeliyatqa engiziw kónlikpesin payda etiwden ibarat.

Pánniń tiykarǵı waziypası - qaraqalpaq tilin oqıtıwda sabaq procesin dástúriy innovaciyalıq sistemaǵa qurıwdı úyreniw, oqıwshılardıń bilimin bahalawda zamanagóy baqlaw formaların qollanıwǵa úyretiw hám de ilimiy dunyaqarasın qaliplestiriw wazıypaların atqaradı.

**1-tema. Qaraqalpaq tilin oqıtıw metodikası páni haqqında túsinik. Ana tilin oqıtıw metodikası páninıń maqseti, mazmunı hám wazıypaları**

Ana tilin oqıtıwdıń didaktikalıq principleri, ana tilin oqıtıwdıń forma hám usılları, didaktikalıq oyın texnologiyaları, syujetli-rolli oyınlar, dóretiiwshilik oyınlar, konferenciya, isbilermenler oyını, oyın shınıǵıwlar, mashqalalı bilim texnologiyası, aqıl húјimi pikir talası, mashqalalı lekciya, mashqalalı loborotoriya, mashqalalı ámeliy sabaq, modullı bilim beriw texnologiyaları, kishi toparlarǵa arnalǵan modul baǵdarlaması, birgelikte oqıtıw texnologiyaları, «Jorǵı» yaki «Zigzag» metodı, kishi toparlarda dóretiwshilik izleniwlerdi shólkemlestiriw metodı, qaraqalpaq tilin hám tilin oqıtıwda proekt texnologiyasınan paydalanıw. Ilimiy izleniw xarakterindegi proekt, dóretiwshilik proekt, jeke izleniwshi proekt t.b. zamanagóy texnologiyalar haqqında túsinik beriledi.

**2-tema. Qaraqalpaq tilin oqıtıw metodikası paninıń basqa pánler menen baylanısı.**

Pedagogika-psixologiya, filosofiya, tariyx, til hám basqada pánler menen baylanıslıǵın ilimiy teoriyalıq jaqtan úyretiw.

**3-tema. Mekteplerde qaraqalpaq tili tariyxın dáwirlestirip oqıtıw metodikası.**

XX ásirdiń 20-30 jıllarınan baslanǵan ana tilin oqıtıw principleri payda bolıw tariyxın túsindiriw.

**4-tema. Qaraqalpaq tili boyınsha baǵdarlamada berilgen materiallardı úyreniw.**

Qaraqalpaq tili boyınsha baǵdarlamada berilgen materiallardı úyreniwdi basqıshpa-basqısh usılı menen úyreniwdiń tiykarǵı principleri.

**5-tema. Oqıtıwdıń túrleri hám sabaq tipleri.**

Oqıtıwdıń túrleri hám sabaq tipleri boınsha sabaq ótkeriwdiń usılların úyretiw.

**6-tema. Qaraqalpaq tilin úyreniwde bilim hám kónlikpelerdi jetistiriw máseleleri.**

Qaraqalpaq tilin úyreniwde bilim hám kónlikpelerdi jetistiriw máseleleri boyınsha metod hám pedtexnologiyalar tiykarında alıp barıwdıń usılların úyretiw.

**7-tema. Awız eki hám ádebiy jazba tildiń ózgeshelikleri.**

Awız eki hám sóz mádeniyatın ósiriwdiń jolları boyınsha hár-qıylı formada awızeki sóylewdiń usılların alıp barıw (bayan, shıǵarma jumısların alıw hám jazıw, tekseriwdi úyretiw).

**8-tema. Oqıtıwshılarǵa qaraqalpaq tilin oqıtıw arqalı morallıq, milliy ideyalıq , milliy ideologiyalıq, estetikalıq, ádep-ikramlılıq tárbiya beriw.**

Oqıtıwshılarǵa qaraqalpaq tilin oqıtıw arqalı morallıq, milliy ideyalıq, milliy ideologiyalıq, estetikalıq, ádep-ikramlılıq tárbiya beriw.

**9-tema. Ana tili boyınsha klasstan tıs jumıslardı alıp barıwdıń usılları**

Klasstan tıs jumıslardı alıp barıwdıń usılları (kitapxana, drama, kórkem oqıw, ekskursiya, konferenciya h.t.b)

**10. Xalıqaralıq bahalaw sisteması PISA izertlewi tiykarında qaraqalpaq tili sabaǵında oqıwshılardıń oqıw sawatlılıǵın arttırıwdı baylanıslı túrde úyretiw hám mektep oqıwshıların PISAǵa tayarlaw**

## Tiykarǵı ádebiyatlar


1. Е. Бердимуратов, Б. Кутлымуратов. Қарақалпақ тили оқытыў методикасы. – Нөкис, “Билим”, 1994.
2. Е. Бердимуратов, К. Пирниязов. Қарақалпақ тилин оқытыўдың методикасы.– Нөкис, “Билим”, 1989.


## Qosımsha ádebiyatlar


1. Мирзиёев Ш.М. Буюк келажагимизни мард ва олижаноб халқимиз билан бирга қурамиз. – Тошкент: “Ўзбекистон”, 2017. – 488 б.
2. Пахратдинов Ә. Педтехнология тийкарлары. –Нөкис, “Қарақалпақстан”, 2009.
3. Yusupov Q. Qaraqalpaq tilin oqıtıw metodikası. Nókis. 2019.


## Internet saytları

1. www.tdpu.uz
2. www.pedagog.uz
3. www.ziyonet.uz
4. www.edu.uz
5. http://elibrary.ru/

Qaraqalpaq tili kafedrası baslıǵı: f.i.k. G.Patullaeva